

ПА ВОПЫТ

ХТО Ё ВЫЙГРЫШЫ?

Для чаго існуюць вясковыя КУПы і каму ад гэтага добра?
Адказ на пытанне мы знайшлі на Лепельшчыне.

Не так даўно пра камунальныя ўнітарныя прадпрыемствы ў Віцебскай вобласці можна было сказаць так: многа хто чуў, мала хто бачыў. Аднак апошнім часам некаторыя сельсаветы вырашылі, што мець уласны КУП — добрая ідэя. Што датычыцца Лепельскага раёна, то там падобная форма гаспадарання захоўваецца без малага 13 гадоў — ад самага заснавання і да сёння.

Жыццё прымусіла

У аграгарадку Камень механізаванае звяно з'явілася яшчэ ў 2000-х гадах. Гэткі правобраз КУПа, арганізаваны па ініцыятыве тагачаснага старшыні абласнога Савета дэпутатаў, на той момант быў адзіным разумным выйсцем. Сельгаспрадпрыемствы перажывалі не самыя лепшыя часы і ледзь спраўляліся з уборкай ураджаю на ўласных палетках. На ўчасткі вяскоўцаў камбайны прыходзілі толькі позняй восенню, калі збожжам паспявалі падкарміцца мышы, а калоссе прэла ад дажджоў. Зразумела, што ў такой сітуацыі жыхары мусілі спраўляцца сваімі сіламі ды адсылаць абураныя скаргі ў сельвыканкам.

— Напачатку задачай мехзвяна была апрацоўка агародаў у прыдатныя для гэтага тэрміны, — расказвае **старшыня Каменскага сельскага Савета дэпутатаў Мікалай СІНІЦЫН**. — Потым змянілася заканадаўства, і наша арганізацыя ператварылася ў КУП «Каменьаграсэрвіс».

Міхаіл ТЫЧЫНА працуе ў КУП Каменскага сельсавета ад самага яго заснавання.

Мэты і задачы засталіся ранейшыя, змяніўся толькі арганізацыйны падыход.

Даўна паліва, будаўнічых матэрыялаў, добраўпарадкаванне населеных пунктаў, вываз смецця, навадзненне парадку на могілках, знос састарэлых будынкаў — спіс паслуг, якія тэарэтычна можа выконваць КУП, можна працягваць. Сёння на прадпрыемстве ў Камені пастаянна працуюць 15 чалавек — з іх

дзесяць малаказборшчыкаў. Летам, калі пачынаецца гарачая пара, да іх далучаюцца яшчэ 3-4 працаўнікі па дагаворы падраду. За год комплекс паслуг у грашовым эквіваленце ацэньваецца прыкладна ў 3 тысячы рублёў, пры гэтым магчымасцяў хапае на дапамогу Лепельскаму і Баброўскаму сельсаветам. Дарэчы, калі гарадская арганізацыя прывязе вяскоўцу на падворак прычэп дроваў з разліку 7,5 рубля за кіламетр, то КУП выканае тую ж работу за 5,5 рубля.

Безумоўна, КУП — не панацэя ад усіх праблем, але мы і не разлічваем на прыбытак. Наша задача — зменшыць сацыяльнае напружанне.

Як кажа **старшыня Лепельскага раённага Савета дэпутатаў Мікалай МІСЮРА**, арганізоўваць

Міхаіл АНОШКА (злева) і Валерый САДОЎСКІ аглядаюць тэхніку. Сёлета на гэтым трактары Міхаіл будзе расчышчаць вясковыя вуліцы ад снегу.

тар, апрацоўваю тэхніку і паўнамоцтвы на аказанне паслуг мясцовым жыхарам. Аналагічная сітуацыя адбылася ў Стайскім, Горскім, Валосавіцкім сельсаветах... Так што арганізацыя прадпрыемстваў па прыкладзе Каменя не была нейкім эксперыmentам ці жаданнем вылучыцца, — мы проста адрэагавалі на сітуацыю, якая складалася ў раёне. Цяпер з пяці КУПаў засталася чатыры. Адбылося гэта з-за аб'яднання двух прадпрыемстваў у адно, таму што попыт на паслугі паменшыўся.

Ёсць і іншая прычына таго, што колькасць зваротаў у КУП паменшылася: гэта старэнне насельніцтва. Працэс хоць і сумны, аднак цалкам лагічны. Моладзь шукае выгод у гарадах, старыя, прывязаныя да зямлі, паміраюць. Дачнікі прывязджаюць толькі на лета і з большай ахвотай займаюцца маленькім агародчыкам, чым гадуецца жывёлу і сеюць збожжа. Адпаведна, камунальным прадпрыемствам трэба прыстасоўвацца да ўмоў.

Напрыклад, зімою з работамі спраўляецца механізатар на адным трактары. Для многіх работнікаў праца арганізавана на палову стаўкі. Людзі занятыя па спецыяльнасці і адначасова падпрацоўваюць у КУПе. Так, Міхаіла Тычыну можна лічыць у нейкім сэнсе «старажылам»: мужчына дапамагае каменскаму прадпрыемству з самага яго заснавання, пры гэтым працуе школьным вартаўніком. У «несезон» падпрацоўка прыносіць каля 200 рублёў, што на вёсцы можна лічыць адчувальнай прыбаўкай да асноўнага заробку.

У выступленні на пленарным пасяджэнні IV Усебеларускага народнага сходу Мікалай Місюра расказваў пра вопыт Лепельскага раёна ў аказанні сельскагаспадарчых паслуг насельніцтву. Закрануў старшыня і праблемныя тэмы, напрыклад, маральна і фізічна састарэлую тэхніку, на якой даводзіцца працаваць. КУПы заснаваны на прынцыпах самафінансавання, у цяперашніх умовах іх даходы з цяжкасцю пакрываюць расходы, і вольных грашовых сродкаў няма.

— Няхай КУП бярэ на сябе абавязак па расчystцы вуліц ад снегу, абкосе абочын, зборы малака —

па ўсіх тых мерапрыемствах, на якія грошы і так выдаюцца з раённага бюджэту. У асноўным па раёнах сельгаспрадпрыемствы адмовіліся ад закупкі малака ў жыхароў, і гэта функцыя аддадзена прыватнаму бізнесу. Але чаму грошы за сабрае малака не зарабіць КУПам — тым больш што гэту паслугу яны могуць выконваць якасна? — разважае Мікалай Місюра.

Выратаванне сітуацыі ў цэлым лепельскі старшыня бачыць у фінансавай дапамозе, якая не пашкодзіла б прадпрыемствам для ўмацавання матэрыяльнай базы і, па магчымасці, ва ўсталяванні роўных правоў з сельгаспрадпрыемствамі.

Напрыклад, пакуль што няма адтэрміноўкі плацяжу на год пры закупцы гаруча-змазачных матэрыялаў. КУПы тэарэтычна не маюць зямлі і не вырабляюць сельгаспрадукцыю. Аднак на практыцы іх тэхніка апрацоўвае агароды, на якіх людзі гэтую сельгаспрадукцыю вырошчваюць.

Арганізацыя прадпрыемстваў па прыкладзе Каменя не была нейкім эксперыmentам ці жаданнем вылучыцца, — мы проста адрэагавалі на сітуацыю, якая складалася ў раёне.

Эфектыўны паказчык

Здавалася б, навошта арганізоўваць КУП, калі з ім з'яўляецца столькі праблем? Як аказалася, часам станючыя змены пераважаюць над нязручнасцямі.

Ёсць і іншая прычына таго, што колькасць зваротаў у КУП паменшылася: гэта старэнне насельніцтва. Працэс хоць і сумны, аднак цалкам лагічны.

— Даводзілася чуць ад калег, што стварэнне камунальных прадпрыемстваў — гэта складана і нікому не патрэбна, — прызнаецца Мікалай Місюра. — Не бярэцца разважаць у агульным, у кожнай мясцовасці — свае ўмовы. З уласнага вопыту магу сказаць, што пасля 13 гадоў працы адмаўляцца ад КУПаў ні Камень, ні іншыя сельсаветы не будуць. Яны зручныя для мясцовай улады, бо палягчаюць нашу работу. Старшыня выканкама адчувае сябе гаспадаром, які не залежыць ад старонняй асобы. Не трэба ісці да дырэктара калгаса і прасіць вывезці смецце ці шукаць леснікоў, каб прыбраць паваленае буранам дрэва. Безумоўна, КУП — не панацэя ад усіх праблем, але мы і не разлічваем на прыбытак. Наша задача — зменшыць сацыяльнае напружанне.

Пасля моцнага снегападу дарожныя службы ў першую чаргу расчышчаюць галоўныя дарогі. У вёску тэхніка дабіраецца праз некалькі дзён. За гэты час, па выразе **старшыні Слабадскога сельскага Савета дэпутатаў Валерыя САДОЎСКАГА**, тэлефон паспяваў нагрэцца ад званкоў са скаргамі. Аднак цяпер перыферычныя вуліцы расчышчае Слабадскі КУП — хутка і гэтак жа бясплатна для жыхароў, як і дарожнікі. Сёлета старшыня плануе набыць трактарную касілку, каб апрацоўваць абочыны летам. Вясна традыцыйна пачынаецца з вывазу смецця з могілак, восенню запатрабавана бульбакапалка. Як бачна, некаторыя запыты застаюцца нязменнымі і праз гады, а да новых можна прыстасавацца.

— Мы рады, калі зваротаў у сельсавет становіцца менш, — падсумоўвае Валерый Садоўскі. — Няважна, хто аказвае паслугі: КУП, прыватнік ці яшчэ якая арганізацыя. Тут галоўнае, каб работа выконвалася хутка, якасна і на прымальных для вяскоўца ўмовах.

Гэта якраз і будзе паказчыкам эфектыўнасці працы мясцовых улад.

Рагнеда ЮРГЕЛЬ.